

Lluís Monreal va inaugurar el curs 93-94 amb la conferència *Cultura i mecenatge*

• foto Pep Abelló

4

conversa

ROSA PAGÈS

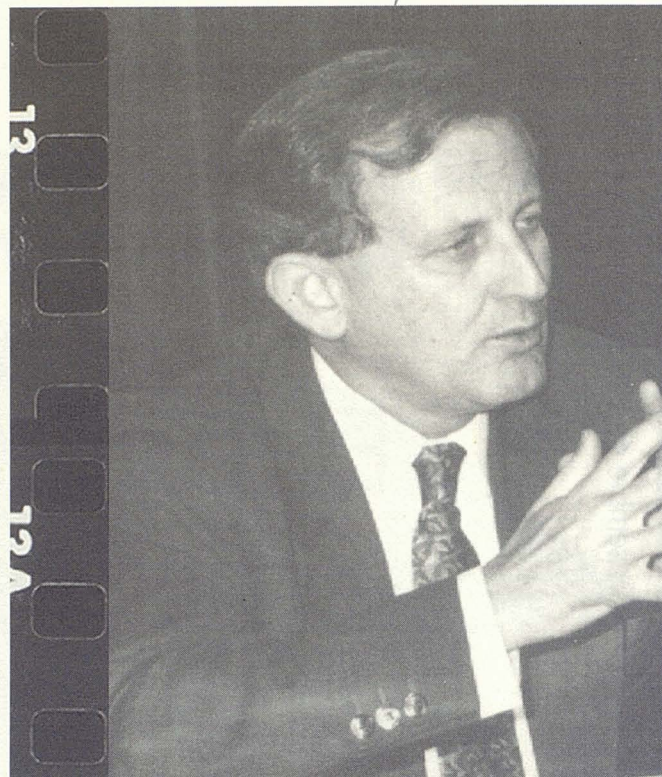
El passat 29 d'octubre el Centre de Lectura inaugurava oficialment el curs 93-94 amb una lliçó inaugural a càrrec de Lluís Monreal i Agustí, director general de la Fundació "La Caixa". Tot seguit, vam poder conversar amb ell.

Conversa amb Lluís Monreal

Com definiríeu la tasca de mecenatge que es desenvolupa actualment al nostre país i, en concret, la tasca que es desenvolupa des de les fundacions privades?

El més important del que està passant actualment pel que fa a mecenatge és que el fenomen és irreversible. Les empreses actuals saben que un dels fets diferencials que poden determinar que els seus productes o serveis es venguin millor que els de la competència és l'existència d'aquest factor subliminal en la ment del consumidor-potencial que l'empresa que produeix aquest servei o producte destina recursos al bé comú. Pel que fa a les fundacions, però, la situació a Espanya és paradoxal: existeixen al voltant de 5.000 fundacions, una xifra del tot desorbitada en relació al nostre producte nacional brut, i ben poques d'aquestes fundacions, al voltant de 1.000, tenen un capital fundacional creïble. D'altra banda, en el context de l'estat, l'existència de fundacions és un fenomen molt nou i no hi ha experiència, tant en l'àmbit cultural com en el terreny legal i fiscal. A Catalunya, afortunadament, la situació és diferent perquè existeix una llarga tradició de fundacions i és precisament al nostre país on es troben el 50% de les fundacions que hi ha en el conjunt de l'estat.

Pel que fa als aspectes legals i fiscals, el marc espanyol és totalment advers. Quant a volum econòmic, les fundacions espanyoles van moure el 1992 prop de 40.000 MPTA, una quanti-

tat repartida de manera molt desigual (la Fundació "La Caixa", per exemple, compta el 1993 amb un pressupost de gairebé 9.000 MPTA, gairebé un 25% del total). Pel que fa als diners que mouen les empreses en tasques de patrocini, la quantitat és més gran. El 1992 va ser d'un total de 100.000 MPTA, tot i que cal tenir en compte que l'any passat hi van haver dos esdeveniments excepcionals, els Jocs Olímpics i l'Expo de Sevilla, que van fer augmentar extraordinàriament aquesta xifra. Segons el volum de la nostra economia, les empreses espanyoles haurien d'invertir entre 50 i 60 MPTA en operacions de patrocini, xifra que, enguany, any de crisi, probablement no s'assolirà.

La futura Llei de mecenatge que el govern estudia actualment, quines conseqüències us sembla que tindrà en la tasca que realitzen les fundacions?

El projecte actual de Llei de mecenatge, que segons les meves informacions és presentarà demà al consell de ministres, no sembla massa encoratjador. En primer lloc, la llei que sembla que veurem és una refundició dels dos projectes preparats en l'anterior legislatura, la Llei de mecenatge i la Llei de fundacions, que estaven guiats, bàsicament, per interessos recaptadors del Ministeri d'Hisenda. El projecte actual rebaixa una mica aquestes ambicions recaptadores i en lloc d'obligar les fundacions a reinvertir el 80% dels seus ingressos en activitats de les pròpies fundacions, com proposava el projecte anterior, fixa aquest percentatge en el 70%; un percentatge encara massa alt ja que implica un greu risc de descapitalització per a les petites fundacions.

En segon lloc, sembla que el projecte és clarament intervencionista. L'estat no vol renunciar al paper de protagonista de la cultura, la qual cosa és sorprenent i paradoxal, perquè si pretenem que la nostra és una democràcia plural, la cultura d'aquesta democràcia ha de ser, per definició, plural. No pot ser dirigida ni, sobretot, pagada per l'estat, sinó que ha de ser feta per creadors molt diversos i pagada per sectors també molt diversos, amb una alta presència de la societat civil.

D'altra banda, el projecte de llei presenta, per a Catalunya, un

altre problema greu, ja que, si fins ara les fundacions quedaven sota la tutela del protectorat de l'autonomia corresponent (en el cas de la Fundació "La Caixa", sota la tutela del Protectorat de la Generalitat de Catalunya), ara es pretén que, quan aquestes fundacions tinguin activitat en més d'una autonomia o a l'estranger, el seu protectorat sigui el de l'estat espanyol. És a dir, que la Fundació "La Caixa", una fundació privada catalana que és la més important a nivell estatal, passaria a dependre de l'estat. Finalment, per poder fer el seguiment de les prop de 5.000 fundacions existents, la llei preveu la creació d'una sèrie d'organismes administratius dependents de l'estat. Serà, potser, una forma de combatre l'atur entre els funcionaris.

La nostra entitat acaba de crear la Fundació Centre de Lectura de Reus. Quin us sembla que pot ser el paper d'una fundació com aquesta?

Per a una entitat com el Centre de Lectura disposar d'una fundació pot ser utilíssim. Una fundació pot tenir finalitats diferents, com ara rendibilitzar uns recursos determinats, un capital, unes propietats, etc., o recaptar subvencions i constituir-se en gestora de projectes subvencionats per altres institucions o persones. Però en el cas del Centre de Lectura l'existència d'una fundació pot ser decisiva per rebre deixes, col·leccions, llibres, etc. D'altra banda, és important disposar d'una fundació constituïda abans que entri en vigor la Llei de mecenatge perquè aquesta llei serà extremadament restrictiva i en el futur serà molt difícil disposar d'una entitat jurídica nova sense un capital important de partida.

Abans de fer-vos càrrec de la direcció de la Fundació "La Caixa" havíeu dut a terme un projecte molt important de recuperació del patrimoni cultural internacional al Trust Getty. Podríeu parlar-nos una mica d'aquesta experiència?

La feina consistia a crear el programa internacional de patrimoni, el *Getty Conservation*, de la Fundació Getty. Va ser un projecte molt interessant perquè em va permetre utilitzar recursos de la segona fundació del món quant a potència econòmica per dedicar-los a restaurar patrimoni cultural, sobretot monuments i llocs arqueològics del Tercer Món: la restauració de la tomba de Nefertiti a Egipte, de temples búdics a la Xina o de mosaics romans a Xipre. D'altra banda, aquesta experiència em va permetre conèixer millor el món de les fundacions americanes, el sistema jurídic i fiscal en què han de moure's i, doncs, veure menys utòpicament un món que, des de fora, sempre ens ha semblat meravellós. Vaig treballar a la Fundació Getty durant cinc anys, el període pel qual em vaig comprometre, i després vaig pensar que podria ser útil intentar aplicar les meves experiències acumulades en un país com el nostre.

Fer-vos càrrec de l'obra social de la nova Caixa, creada a partir de la fusió de la Caixa d'Estalvis i la Caixa de Barcelona, va ser un altre gran repte professional?

Sí, va ser un repte i un estímul. Quan vaig acceptar la proposta de fer-me càrrec de l'obra social de la nova Caixa em vaig trobar amb dues fundacions independents, amb programes, personal i enfocaments diferents. El repte era determinar les necessitats culturals i socials d'aquest país i, en conseqüència, proposar la creació d'una sola fundació i donar-li nous objectius i nous principis de gestió.

conversa

A grans trets, és possible definir línies prioritàries de treball en la tasca d'una fundació com la Fundació "La Caixa"?

Sí, però només a partir d'una anàlisi continuada de les necessitats del cos social. I això no ho pot fer exclusivament el personal de la fundació, sinó que s'ha de fer utilitzant els especialistes de la comunitat en cada tema, utilitzant el *feed back* per indentificar els dèficits existents. A partir d'aquí es poden determinar prioritats, la qual cosa és essencial per distribuir els recursos d'una manera coherent. El pressupost per a enguany de la Fundació "La Caixa", per exemple, és de gairebé 9.000 MPTA, una quantitat que sembla molt important però que en realitat no ho és tant perquè els camps d'actuació i les necessitats són moltes. Per tant, cal distribuir aquests recursos d'acord amb un esquema rigorós de prioritats.

El vostre plantejament, doncs, és extremadament dinàmic i contrari a qualsevol mena de burocratització

No pot ser d'una altra manera. Una fundació ha d'evolucionar amb la societat i anticipar-se, sempre que sigui possible, a les necessitats futures d'aquesta societat. Ha d'estar, doncs, disposada a canviar d'estructura i de persones per respondre a noves necessitats i a invertir una part dels seus recursos en programes i actuacions de caràcter experimental que, de vegades, no donaran els resultats esperats. Però aquesta és una tasca obligada perquè només a partir d'aquesta experimentació serà possible avançar en alguns temes. Si no acceptéssim una part de risc en algunes actuacions seríem una institució immobiliària i no contribuiríem a resoldre els problemes. •

en

democràcia, la cultura no pot ser dirigida ni pagada per l'estat